

บทที่ 5

สรุปและการอภิปรายผล

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม เป็นหลักสูตรที่เปิดสอนในคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เปิดรับนักศึกษาในปีการศึกษา 2550 จำนวนนักศึกษาที่รับแต่ละปีประมาณ 25-50 คน มีอาจารย์ประจำหลักสูตร 7 คน

การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม เป็นการประเมินโดยอาศัยกรอบแนวคิดเชิงบูรณาการ เชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และการประเมินแบบมีส่วนร่วมโดยใช้พหุวิธี มีวัตถุประสงค์เฉพาะ 4 ประการ คือ 1) เพื่อวิเคราะห์หลักสูตร 2) ประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร 3) ประเมินกระบวนการของหลักสูตร 4) ประเมินผลลัพธ์ของหลักสูตร

ประชากรผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมินครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารหลักสูตร กลุ่มอาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบันรุ่นปีการศึกษา 2547 กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา กลุ่มผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารหลักสูตร 1 คน กลุ่มอาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตร จำนวน 6 คน กลุ่มนักศึกษาปัจจุบันรุ่นปีการศึกษา 2547 จำนวน 100 คน กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 42 คน กลุ่มผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 22 คน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

การรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์ ใช้แบบสอบถามและการวิเคราะห์เอกสาร เช่น เอกสารหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยเครื่องมือแตกต่างกัน 3 ชนิด คือ 1) แนวทางการวิเคราะห์หลักสูตรสำหรับผู้เชี่ยวชาญ 2) แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารหลักสูตร 3) แบบสอบถามจำนวน 4 ฉบับสำหรับอาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตร นักศึกษาปัจจุบัน ผู้สำเร็จการศึกษา และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบบเลือกตอบ และแบบเติมคำหรือข้อความ

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ทั้งการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ และการวิเคราะห์ด้วยสถิติวิเคราะห์สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ แล้วนำผลการวิเคราะห์ทั้งสองส่วนบูรณาการเข้าด้วยกันตามประเด็นการประเมินหลักทั้ง 4 ประเด็น การแปลความหมาย กรณีผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตร ใช้เกณฑ์การพิจารณา 5 ระดับคือระดับ A = มากที่สุด B = มาก C = ปานกลาง D = น้อย E = น้อยที่สุด

สรุปผลการประเมิน

1. ผลการประเมินบริบทของหลักสูตรและวิเคราะห์หลักสูตร

ในการประเมินบริบทของหลักสูตรและวิเคราะห์หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2539 โดยภาพรวมพบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมของบริบทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง (C) เมื่อพิจารณาแต่ละตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (A) ได้แก่ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เมื่อพิจารณารายละเอียดย่อย พบว่า วัตถุประสงค์มีความเข้าใจชัดเจน สอดคล้องกับภารกิจของคณะ และสามารถตอบสนองต่อนักศึกษาและสังคม นอกจากนี้การจัดหลักสูตรยังสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และมีคุณภาพระหว่างเนื้อหาความรู้ทั่วไปกับเนื้อหาความรู้เฉพาะทางมากที่สุด รวมทั้งและมีสารสนเทศเกี่ยวกับหลักสูตรถึง 4 ข้อ ได้แก่ มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร มีคู่มือหลักสูตรและการลงทะเบียน มีหลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนรายวิชาในหลักสูตร และมีแผนการศึกษาเป็นรายภาคการศึกษา/ปีการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (B) ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับปณิธาน/วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับปณิธาน/ปรัชญา/วิสัยทัศน์ของคณะ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับความต้องการของประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหาสาระของหลักสูตรและรายวิชา ตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง (C) ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับความต้องการของท้องถิ่นภาคใต้ ความก้าวหน้าทันสมัยของหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตร ตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย (D) ได้แก่ การปรับปรุงหลักสูตร กล่าวคือไม่ได้ปรับปรุงหลักสูตรเป็นเวลาถึง 11 ปี ส่วนการประเมินหลักสูตรอยู่ในระดับน้อยที่สุด (E) เนื่องจากไม่ได้ประเมินหลักสูตรมากกว่า 9 ปี

2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร

การประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรพิจารณาจากตัวบ่งชี้ 3 ด้าน ได้ผลการประเมิน ดังนี้ โดยภาพรวมปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง (C) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า

2.1 ด้านนักศึกษา โดยภาพรวมมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง (C) ตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก (B) ได้แก่ จำนวนนักศึกษาที่ขึ้นทะเบียน : จำนวนประกาศรับ ตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง (C) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย GPAX ระดับปริญญาตรีของนักศึกษาทั้งรุ่นที่รับเข้าศึกษาระดับปริญญาตรี ตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด (E) ได้แก่ จำนวนผู้สมัคร : จำนวนประกาศรับ

2.2 ด้านอาจารย์ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในระดับมาก (B) ตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด (A) ได้แก่ ค่าเฉลี่ยวุฒิทางการศึกษาของอาจารย์ ป.เอก : ป.โท จำนวนนักศึกษา : อาจารย์ และคุณลักษณะของอาจารย์ ตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (B) ได้แก่ ค่าเฉลี่ยหน่วยภาระงานสอนของอาจารย์ต่อปีการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง (C) ได้แก่ ค่าเฉลี่ยจำนวนครั้งของอาจารย์ในหลักสูตรที่ได้รับเชิญไปปฏิบัติงานการเรียนการสอนร่วมวิจัย

วิทยากรหรือเป็นที่ปรึกษาในสถาบันในและ/หรือต่างประเทศในระยะเวลา 3 ปี ตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด (E) ได้แก่ ค่าเฉลี่ยคุณวุฒิทางวิชาการของอาจารย์ และค่าเฉลี่ยจำนวนผลงานวิชาการต่ออาจารย์ในเวลา 3 ปี

2.3 ด้านปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง (C) ตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (A) ได้แก่ จำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ : อาจารย์ ส่วนความพึงพอใจในบริการห้องสมุดและสื่อการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง (C) ความสะดวกในการใช้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และความเหมาะสมของอาคารสถานที่และห้องเรียนอยู่ในระดับน้อย (D) ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด (E) คือ จำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ : นักศึกษา

3. ผลการประเมินกระบวนการของหลักสูตร

ในภาพรวมผลการประเมินกระบวนการของหลักสูตรมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก (B) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า

3.1 ด้านกระบวนการคัดเลือกนักศึกษา มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด (A)

3.2 ด้านการสรรหา ประเมิน และพัฒนาอาจารย์ มีระบบการสรรหาอาจารย์ ระบบการประเมินอาจารย์ และระบบการพัฒนาอาจารย์ อยู่ในระดับมากที่สุด (A)

3.3 ด้านการบริหารหลักสูตร มีประสิทธิภาพการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับน้อยที่สุด (E) ประสิทธิภาพการใช้งบประมาณในการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมาก (B) คุณภาพการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับน้อย(D) และระบบการสร้างเครือข่ายความร่วมมืออยู่ในระดับน้อยที่สุด (E)

3.4 ด้านการสอน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก (B)

4. ผลการประเมินผลลัพธ์ของหลักสูตร

ในภาพรวม ผลการประเมินผลลัพธ์ของหลักสูตรมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง (C) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า

4.1 ด้านผู้สำเร็จการศึกษา ประสิทธิภาพการผลิตบัณฑิตต่อประสิทธิภาพภายใน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (B) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ตัวบ่งชี้ที่มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมากที่สุด (A) ได้แก่ จำนวนปีที่ใช้ในการสำเร็จการศึกษา และร้อยละของนักศึกษาที่พ้นสภาพเนื่องจาก GPAX ไม่ถึง 2.00 ตัวบ่งชี้ที่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก (B) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย GPAX ของผู้สำเร็จการศึกษา และคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาโดยเฉลี่ยในระดับมากขึ้นไป ส่วนตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการผลิตบัณฑิตต่อประสิทธิภาพภายนอก ประสิทธิภาพในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (C) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ตัวบ่งชี้ที่มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก (B) ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาหรือผลการปฏิบัติงานประเมินระดับดีขึ้นไปโดยผู้ใช้ผู้สำเร็จการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่มีประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง (C) ได้แก่ การได้งานทำ (งานแรกหลังจากสำเร็จการศึกษาปริญญาตรี หรือกรณีผู้ที่ยังไม่มีงานทำก่อนที่จะเข้าศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา) และความพึงพอใจในงานในระดับมากขึ้นไปของผู้สำเร็จการศึกษาระดับดีขึ้นไป ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีประสิทธิผลน้อยที่สุด (E) ได้แก่ การได้งานทำตรงสาขา (งานปัจจุบัน)

4.2 ด้านการสร้างสรรค้องค์ความรู้และความเป็นเลิศทางวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (D) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่มีประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง (C) ได้แก่ ร้อยละของอาจารย์ในหลักสูตรที่มีผลงานทางวิชาการตามตัวบ่งชี้ที่มหาวิทยาลัยกำหนด ตัวบ่งชี้ที่มีประสิทธิผลอยู่ในระดับน้อย (D) ได้แก่ อาจารย์ในหลักสูตรมีบทความวิจัยได้รับตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติ/นานาชาติ ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีประสิทธิผลอยู่ในระดับน้อยที่สุด (E) ได้แก่ มูลค่าทุนวิจัยภายในและภายนอกต่ออาจารย์ ส่วนการจัดประชุมทางวิชาการระดับชาติ/นานาชาติ รางวัล/เกียรติคุณทางวิชาการที่อาจารย์ได้รับและรางวัล/เกียรติคุณทางวิชาการที่นักศึกษา/นักศึกษาก่อได้รับ ไม่มีข้อมูลในการประเมิน

4.3 ด้านการบริการวิชาการเพื่อการพัฒนา พบว่า ร้อยละของอาจารย์ในหลักสูตรที่ให้การฝึกอบรม และบริการวิชาการแก่หน่วยงานภายนอก (1 ปี) อยู่ในระดับมาก (B)

อภิปรายผลการประเมินหลักสูตร

การอภิปรายผลการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2539 มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การประเมินบริบทของหลักสูตรและวิเคราะห์หลักสูตร

ผลการประเมินบริบทของหลักสูตรและวิเคราะห์หลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยผลการประเมิน 2 ใน 10 ตัวบ่งชี้ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ทั้งนี้เป็นเพราะหลักสูตรของคณะมีวัตถุประสงค์ที่เข้าใจชัดเจนและสอดคล้องกับภารกิจของคณะ สามารถตอบสนองต่อนักศึกษาและสังคม การจัดหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ รวมถึงมีคุณภาพระหว่างความรู้ทั่วไปกับความรู้เฉพาะทางมากที่สุด แต่ก็ควรคำนึงถึงความต้องการของนักศึกษาและปัญหาสังคมด้วย การจัดทำหรือปรับปรุงหลักสูตร ได้มีการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัยอย่างน้อย 3 ท่านเป็นผู้พิจารณาให้ข้อเสนอแนะ ก่อนเสนอเข้าพิจารณาในที่ประชุมต่าง ๆ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด และมีสารสนเทศและการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตร มีคู่มือหลักสูตรและการลงทะเบียน มีหลักเกณฑ์และวิธีการเทียบโอนรายวิชาในหลักสูตร รวมถึงมีแผนการศึกษาเป็นรายภาคการศึกษาและปีการศึกษา ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 4 ใน 10 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับปณิธาน/วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย ความสัมพันธ์กับปณิธาน/ปรัชญา/วิสัยทัศน์ของคณะ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับความต้องการของประเทศ และวัตถุประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหาสาระของหลักสูตรและรายวิชา มีความสัมพันธ์กันดี เพราะมุ่งให้บัณฑิตเป็นคนดี คนเก่งและมีคุณธรรมตลอดจนมีความเสียสละทำงานเพื่อสังคม และควรเน้นหลักสูตรให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และพัฒนาสู่ความเป็นสากล แต่ก็ควรบูรณาการรายวิชาที่มีความซ้ำซ้อนเข้าด้วยกันและเพิ่มรายวิชาใหม่ที่จะจำเป็นต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาสังคม ส่วนอีก 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับความต้องการของท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง ความก้าวหน้าทันสมัยและเนื้อหาสาระของหลักสูตรอยู่ในระดับใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัยทั่วไป โดยหลักสูตรควรจะบูรณาการและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางวิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อแก้ไข

ปัญหาสังคม และปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงจะทำให้หลักสูตรมีความก้าวหน้า ทันสมัยและเนื้อหาสาระของหลักสูตรก็ควรปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของท้องถิ่นด้วย ส่วนด้านการปรับปรุงหลักสูตรและการประเมินหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย และน้อยที่สุดตามลำดับ เนื่องจากไม่ได้ทำการปรับปรุงและประเมินหลักสูตร เป็นระยะเวลาถึง 11 ปี ซึ่งไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2548 ที่กำหนดให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย แสดงการปรับปรุงดัชนีด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยทุก 5 ปี และมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี ซึ่งแตกต่างจากที่ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2544) ได้ทำการประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พบว่า การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรอยู่ในระดับดีมาก อาจเป็นเพราะหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคมของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นหลักสูตรทางด้านสังคมศาสตร์ เนื้อหารายละเอียดและความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นช้ากว่าหลักสูตรทางด้านวิทยาศาสตร์ ก็เป็นไปได้

2. ปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร โดยภาพรวมมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละตัวบ่งชี้ พบว่าปัจจัยนำเข้าด้านอาจารย์ ด้านนักศึกษาและปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง

2.1 ปัจจัยนำเข้าด้านนักศึกษา แม้ว่าผลการประเมินจะอยู่ในระดับปานกลาง โดยตัวบ่งชี้จำนวนนักศึกษาที่ขึ้นทะเบียนต่อจำนวนประกาศรับอยู่ในระดับมาก แต่จำนวนผู้สมัครต่อจำนวนประกาศรับอยู่ในระดับน้อยที่สุด เนื่องจากมีผู้สมัครน้อยกว่าจำนวนประกาศรับ ซึ่งทำให้จำนวนรับนักศึกษาไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนด แต่ในภาพรวมของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จากผลการประเมินหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป พ.ศ. 2542 ของปริศนา ชัยดวง, กัลยา อนุพัฒน์, พิสมัย เพ็ชรเจริญ และนพดล พนมรัตน์ (2551, น.118) กลับพบว่าจำนวนผู้สมัครต่อจำนวนประกาศรับอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้เป็นเพราะมหาวิทยาลัยสงขลา นครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มีหลายคณะและหลายสาขาวิชา ดังนั้นผู้สมัครต่อจำนวนประกาศรับของสาขาวิชาอื่นอาจมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากกว่าสาขาวิชาพัฒนาสังคม

2.2 ปัจจัยนำเข้าด้านอาจารย์ มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก โดยตัวบ่งชี้ค่าเฉลี่ยวุฒิทางการศึกษาของอาจารย์ และจำนวนนักศึกษา : อาจารย์อยู่ในระดับมากที่สุด และค่าเฉลี่ยหน่วยภาระงานสอนของอาจารย์ต่อปีการศึกษาและคุณลักษณะอาจารย์พิจารณาจากความเห็นของอาจารย์ นักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษาอยู่ในระดับมาก แต่ค่าเฉลี่ยจำนวนครั้งของอาจารย์ในหลักสูตรที่ได้รับเชิญไปปฏิบัติงานการเรียนการสอน ร่วมวิจัย วิทยากรหรือเป็นที่ปรึกษาในสถาบันในและ/หรือต่างประเทศระยะเวลา 3 ปี อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนค่าเฉลี่ยคุณวุฒิทางวิชาการรวมถึงค่าเฉลี่ยผลงานวิชาการต่ออาจารย์ในเวลา 3 ปี อยู่ในระดับน้อยที่สุด เนื่องจากมีอาจารย์จำนวน 3 คนไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ และอีก 4 คนไม่มีผลงานทางวิชาการ อาจเป็นเพราะยังเป็นอาจารย์ที่เพิ่งบรรจุใหม่ ส่วนอาจารย์ที่มีตำแหน่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ที่กำลังอยู่ระหว่างทำผลงานเพื่อขอตำแหน่งรองศาสตราจารย์ เหตุผลเหล่านี้ทำให้ปัจจัยนำเข้าด้านอาจารย์อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ควรให้การสนับสนุน ส่งเสริม เพื่อพัฒนาอาจารย์ให้มีตำแหน่งทางวิชาการและมีผลงานทางวิชาการเพิ่มขึ้น

2.3 ปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนรู้ในระดับปานกลาง แม้ว่าตัวบ่งชี้จำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ต่อจำนวนอาจารย์จะอยู่ในระดับมากที่สุด และตัวบ่งชี้ความพึงพอใจในบริการห้องสมุดและสื่อการศึกษาพิจารณาจากความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง แต่ตัวบ่งชี้อื่น ได้แก่ ความสะดวกในการใช้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ความเหมาะสมของอาคารสถานที่และห้องเรียน อยู่ในระดับน้อย ส่วนจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ต่อนักศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด จึงทำให้ปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น เป็นเพราะในขณะนั้นคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้เพื่อการเรียนการสอนเพียง 88 เครื่อง และเพื่อการบริการนักศึกษา 70 เครื่อง (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2547, น. 69) จึงไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษา แต่นักศึกษาก็สามารถใช้คอมพิวเตอร์ที่เป็นของส่วนกลางของมหาวิทยาลัย วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการดังกล่าววิจัยของ ปริศนา ชัยดวง, กัลยา อนุพัฒน์, พิสมัย เพ็ชรเจริญ และ นพดล พนมรัตน์. (2549, น.119) ที่พบว่าจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ต่อนักศึกษาอยู่ในระดับดีมาก

3. กระบวนการของหลักสูตร

ผลการประเมินกระบวนการของหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยกระบวนการคัดเลือกนักศึกษา และการสรรหา ประเมิน และพัฒนาอาจารย์อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปริศนา ชัยดวง, กัลยา อนุพัฒน์, พิสมัย เพ็ชรเจริญ และ นพดล พนมรัตน์. (2549, น.120) ที่พบว่ากระบวนการประเมินกระบวนการคัดเลือกนักศึกษาและการสรรหา ประเมิน และพัฒนาอาจารย์อยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากกระบวนการคัดเลือกนักศึกษาของคณะเป็นไปตามระบบการคัดเลือกของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งกำหนดเกณฑ์ชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้และไม่เลือกปฏิบัติ และการสรรหาอาจารย์ก็เป็นไปตามระเบียบและหลักเกณฑ์ว่าด้วยการสรรหา การคัดเลือกของมหาวิทยาลัย รวมทั้งยังมีการประเมินผลการสอนทั้งโดยนักศึกษาและคณะกรรมการประเมินที่คณะแต่งตั้ง นอกจากนี้ในส่วนของการพัฒนาอาจารย์ คณะยังมีนโยบายและงบประมาณที่ชัดเจนในการส่งอาจารย์เข้าร่วม โครงการประชุม อบรม สัมมนา และศึกษาดูงานทั้งภายในและต่างประเทศอีกด้วย

ตัวบ่งชี้การบริหารหลักสูตรมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับน้อย ถึงแม้ว่างบประมาณในการบริหารหลักสูตรจะมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก กล่าวคือดำเนินการกิจได้ตามแผนและงบประมาณที่ได้รับ แต่ประสิทธิภาพการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับน้อยที่สุด เพราะไม่มีการกำหนดหัวข้อการประเมินประสิทธิภาพการบริหารหลักสูตรไว้ และตัวบ่งชี้คุณภาพการบริหารหลักสูตรจากความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา พบว่า อาจารย์เห็นว่าอยู่ในระดับมาก แต่นักศึกษาเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การจัดรายวิชาที่นักศึกษาเรียนเป็นระบบ การจัดผู้สอนในแต่ละวิชาและการประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์มีความเหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาจารย์คิดว่ากระบวนการและประสิทธิภาพในการสอนดี ไม่มีปัญหา

แต่ในทัศนะของนักศึกษาอาจต้องเผชิญกับปัญหาในการปฏิบัติ เช่น ลงทะเบียนไม่เป็นไปตามแผนการศึกษา อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อการจัดแผนการเรียนในเทอมถัดไป หรือการที่นักศึกษาต้องประเมินผลการสอนของอาจารย์ในเว็บไซด์ นักศึกษาอาจไม่ทราบว่าจะใช้คอมพิวเตอร์ที่ไหน อย่างไร หรือตารางเรียนชนกัน เป็นต้น

ส่วนตัวบ่งชี้ด้านการสอน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก กล่าวคือมีมาตรฐานการประเมินผลการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนได้แจกแจงประมวลผลการเรียนการสอน กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนชัดเจนและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน มีกลไกการตรวจสอบคุณภาพข้อสอบจากภาควิชา มีการนำผลการประเมินการเรียนการสอนจากนักศึกษามาปรับปรุงการเรียนการสอน ส่วนตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนอยู่ในระดับมากและคุณภาพการให้คำปรึกษาทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ ศิลปนิพนธ์ ภาคนิพนธ์แก่นักศึกษาในความเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาและนักศึกษายู่ในระดับมาก

4. ผลลัพธ์ของหลักสูตร

ผลการประเมินผลลัพธ์ของหลักสูตรโดยภาพรวมมีประสิทธิภาพผลอยู่ในระดับปานกลาง โดยตัวบ่งชี้ผลลัพธ์ของหลักสูตรด้านผู้สำเร็จการศึกษาและด้านการบริการวิชาการเพื่อการพัฒนาอยู่ในระดับมากและด้านการสร้างสรรค้องค์ประกอบความรู้และความเป็นเลิศทางวิชาการอยู่ในระดับน้อย

ผลลัพธ์ของหลักสูตรด้านผู้สำเร็จการศึกษามีประสิทธิภาพผลอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการผลิตบัณฑิตต่อประสิทธิภาพภายในอยู่ในระดับมาก และคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาพิจารณาจากความเห็นของผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาและตัวผู้สำเร็จการศึกษาเอง มีความเห็นในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละรายละเอียด พบว่า ผู้บังคับบัญชามีความเห็นในระดับปานกลางหลายคุณลักษณะ ได้แก่ ความสามารถในการวิจัย ความสามารถในการบริการวิชาการให้กับชุมชนและสังคม ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและใช้นวัตกรรม ความเป็นนักบริหารจัดการ ความสามารถในการติดต่อ สื่อสารและการใช้ภาษาต่างประเทศ รวมถึงความสามารถในการแข่งขันในระดับชาติ/นานาชาติ แต่ผู้สำเร็จการศึกษาเห็นว่าตัวเองมีคุณลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวแล้วอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้สำเร็จการศึกษาควรจะต้องแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของตนเองในประเด็นดังกล่าว ส่วนตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการผลิตบัณฑิตต่อประสิทธิภาพภายนอกอยู่ในระดับปานกลาง โดยตัวบ่งชี้ความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษายู่ในระดับมาก ทั้งด้านความรู้ความสามารถเชิงวิชาการในการปฏิบัติงานและด้านเจตคติ / จรรยาบรรณในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2547, น. 34); มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2548, น. 36); มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2549, น.37) ที่พบว่านายจ้างพึงพอใจบัณฑิตมากด้านความรู้ความสามารถด้านวิชาการวิชาชีพ ความรู้ความสามารถทั่วไป ด้านบุคลิกภาพและด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ อาจเป็นเพราะผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ในงานที่รับผิดชอบ สามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมและแสวงหาความรู้ใหม่เพื่อพัฒนางาน รวมถึงมีระเบียบวินัยในการทำงานและมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีมนุษยสัมพันธ์ให้ความร่วมมือกับเพื่อนงานและสามารถเข้ากับเพื่อนร่วมงาน ได้ดี

มีความซื่อสัตย์สุจริตและประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมเป็นที่พอใจของผู้บังคับบัญชา แต่ตัวผู้สำเร็จการศึกษาเองกลับมีความพอใจในงานที่ปฏิบัติอยู่ในระดับแค่ปานกลาง อาจเป็นเพราะผู้สำเร็จการศึกษาคิดว่าตัวเองได้งานไม่ตรงกับสาขาวิชาที่ศึกษา เพราะจากผลการประเมินหลักสูตร พบว่าในจำนวนผู้สำเร็จการศึกษา 42 คน ตอบว่าได้งานทำตรงสาขาแค่ 4 คน และรายละเอียดที่ผู้สำเร็จการศึกษาพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ค่าตอบแทน

สำหรับผลลัพธ์ของหลักสูตร ด้านการบริการวิชาการเพื่อการพัฒนา อยู่ในระดับมากเนื่องจากมีอาจารย์ถึง 5 คนที่ให้การอบรมและบริการวิชาการแก่หน่วยงานภายนอกในรอบ 1 ปี

ส่วนผลลัพธ์ของหลักสูตรด้านการสร้างสรรค์องค์ประกอบความรู้และความเป็นเลิศทางวิชาการอยู่ในระดับน้อย โดยตัวบ่งชี้ร้อยละของอาจารย์ในหลักสูตรที่มีผลงานทางวิชาการตามตัวบ่งชี้ที่มหาวิทยาลัยกำหนดเท่ากับ 42.85 อยู่ในระดับปานกลาง และมูลค่าทุนวิจัยภายในและภายนอกต่ออาจารย์ เฉลี่ยเท่ากับ 32,942 บาท อยู่ในระดับน้อยที่สุด ทำให้ผลลัพธ์ของหลักสูตรด้านการสร้างสรรค์องค์ประกอบความรู้และความเป็นเลิศทางวิชาการอยู่ในระดับน้อย ส่วนตัวบ่งชี้อื่น ๆ ไม่มีข้อมูลในการประเมิน เนื่องจากในขณะที่ทำการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2539 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ยังไม่มีระบบฐานข้อมูลที่ชัดเจน ดังนั้นจึงควรเร่งจัดทำฐานข้อมูลเพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ได้รับความรู้และเข้าถึงข้อมูล อีกทั้งยังเป็นข้อมูลในการใช้ประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ต่อไปในอนาคตอีกด้วย

ข้อจำกัดของผลการประเมิน

การวิจัยประเมินหลักสูตรครั้งนี้ เป็นการประเมินโดยอาศัยกรอบแนวคิดเชิงบูรณาการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีการรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม ทั้งผู้บริหารหลักสูตร กลุ่มอาจารย์ประจำหลักสูตร กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา และกลุ่มผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา รวมทั้งรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องทุกแหล่ง กระบวนการรวบรวมข้อมูลใช้ทั้งวิธีการเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีเครื่องมือรวบรวมข้อมูลหลากหลาย ข้อมูลที่รวบรวมมาทั้งหมดประกอบด้วย 1) การประเมินบริบทของหลักสูตรและวิเคราะห์หลักสูตร 2) ปัจจัยนำเข้าด้านหลักสูตร นักศึกษา อาจารย์ และปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนรู้ 3) กระบวนการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 4) ผลลัพธ์ของหลักสูตร ประสิทธิภาพการผลิตบัณฑิตทั้งประสิทธิภาพภายในและภายนอก การสร้างสรรค์องค์ความรู้และความเป็นเลิศทางวิชาการ และการบริการวิชาการเพื่อการพัฒนา ทั้งนี้ในกระบวนการประเมินมีการพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมิน โดยคณะผู้วิจัยซึ่งมาจากผู้เกี่ยวข้องทั้งด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยทั้งหมด ตัวบ่งชี้คุณภาพและเกณฑ์การประเมินผ่านการพิจารณาและได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิชาการของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้วยเหตุนี้ทีมงานประเมินจึงคาดหมายว่าผลการประเมินครั้งนี้จะมีความตรงสูง และผลการประเมินตามตัวบ่งชี้ทั้งหมดที่ได้จะเป็นข้อมูลเสริมฐาน (baseline data) ที่สำคัญ อันจะเป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและขอรับการประเมินภายนอกต่อไป

อย่างไรก็ดี เนื่องจากการดำเนินการวิจัยประเมินหลักสูตรครั้งนี้มีปัญหาบางประการ ทำให้กระบวนการประเมินไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ทำให้เกิดข้อจำกัดในกระบวนการประเมิน และมีผลกระทบต่อผลการประเมินด้วย ทั้งในกรณีที่ผลการประเมินได้ผลว่าอยู่ในระดับมากที่สุด และในกรณีที่ผลการประเมินได้ผลอยู่ในระดับน้อยที่สุด ดังนั้นเพื่อให้เป็นที่เข้าใจตรงกันจึงต้องทำความเข้าใจเรื่อง ข้อจำกัดในกระบวนการวิจัยครั้งนี้ก่อนดังนี้

1. ความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล ในการประเมินครั้งนี้ ข้อมูลจากอาจารย์ค่อนข้างมีข้อจำกัดมากกว่ากลุ่มอื่น ในจำนวนอาจารย์ประจำหลักสูตร 7 คน ตอบแบบสอบถาม 6 คน และที่ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพียง 1 คน

2. ความเป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มประชากร เนื่องจากการประเมินครั้งนี้ทีมงานประเมิน ใช้วิธีส่งแบบสอบถามให้กับผู้เป็นประชากรทุกคนที่สามารถติดต่อได้โดยไม่มีกลุ่ม ข้อมูลที่ใช้ในการประเมินได้จากแบบสอบถามที่ผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่มเป็นผู้ตอบและส่งกลับคืนมา ดังนั้นข้อมูลจึงอาจมีข้อจำกัดตรงที่ขาดความเป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มประชากรได้ เพราะผู้ให้ข้อมูลที่ส่งแบบสอบถามกลับคืนมาจัดว่าเป็นผู้คัดสรรตนเอง อาสาเข้ามาเป็นกลุ่มตัวอย่าง ถือว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างคัดสรร (Selective sample) ที่อาจทำให้ได้ผลการประเมินที่ค่อนข้างเน้นว่าผลการประเมินมีคุณภาพค่อนข้างดี

3. ความแตกต่างของระดับความคิดเห็น ในการตอบแบบสอบถาม โดยที่ข้อมูลที่ได้มาจากรูปแบบสอบถามผู้ตอบแต่ละคนอาจมีระดับความคิดเห็นตามการประมาณค่าแตกต่างกันได้ ธรรมชาติของการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามมักได้รับการวิพากษ์ว่า “ดี” ของผู้ตอบคนหนึ่งอาจมีระดับต่างจาก “ดี” ของผู้ตอบคนอื่น ๆ (Mehrens and Lehmann, 1984) และอาจทำให้เกิดข้อจำกัดในด้านความตรงของข้อมูลได้ อย่างไรก็ตาม การรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามนี้เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในกรณีที่มิถุนกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ และมีการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นภาพรวม เช่น การหาค่าเฉลี่ย เพราะช่วยให้ความคลาดเคลื่อนหรือข้อจำกัดที่เกิดจากระดับความคิดเห็นที่แตกต่างกันหักกลบลบทอนกันได้ตามหลักการวัดและประเมินผล (Allen and Yen, 1997 ; Keeves, 1988)

4. ความสอดคล้องตรงกันระหว่างข้อมูลสารสนเทศหลายแหล่ง ในการประเมินครั้งนี้ มีการวัดตัวบ่งชี้คุณภาพโดยใช้ข้อมูลที่มาจากหลายแหล่ง บางตัวบ่งชี้ได้จากเครื่องมือการรวบรวมข้อมูลประเภทเดียวกันจากผู้ให้ข้อมูลหลายกลุ่ม บางตัวบ่งชี้คุณภาพได้จากเครื่องมือการรวบรวมคนละประเภท ในกรณีแรก ผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่มอาจให้ข้อมูลแตกต่างกัน ซึ่งทำให้มีข้อจำกัดในการตีความผลการประเมินเพราะอาจบอกไม่ได้ว่าเหตุใดผู้ให้ข้อมูลจึงมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกัน ส่วนในกรณีหลังไม่มีข้อจำกัดเช่นนี้เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือรวบรวมคนละชนิดจะเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้ได้หลักฐานชัดเจนและสมบูรณ์

โดยสรุป นอกเหนือจากข้อจำกัดที่สำคัญที่นำเสนอข้างต้นนี้แล้ว การประเมินยังอาจมีข้อจำกัดด้านอื่น ๆ อีกภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้พิจารณาหลักฐานร่องรอยจากข้อมูลทุกแหล่งที่รวบรวมมาให้ตามตัวบ่งชี้คุณภาพและเกณฑ์การประเมิน แล้วสังเคราะห์ผลการประเมินสรุปเป็นจุดเด่น (Strengths) ที่คณะควรธำรงรักษา และจุดด้อย (Weakness) ที่คณะควรแก้ไขปรับปรุงต่อไปในหัวข้อต่อไป

จุดเด่นของหลักสูตร

1. เป็นหลักสูตรที่มีเอกลักษณ์และมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน
2. มีความสอดคล้องกันค่อนข้างมากระหว่างวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและโครงสร้าง

หลักสูตร

3. เป็นหลักสูตรที่ฝึกให้นักศึกษามี Rational Thinking, Analytical Thinking มากขึ้น รวมถึงการให้นักศึกษามีความรู้ ความสามารถในการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการพัฒนาสังคม

4. ประสิทธิภาพการผลิตบัณฑิตของหลักสูตร

4.1 ประสิทธิภาพการผลิตบัณฑิต : ประสิทธิภาพภายใน อยู่ในระดับมาก กล่าวคือนักศึกษา สำเร็จการศึกษาภายในเวลาตามเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด มีอัตราผู้สำเร็จการศึกษา ร้อยละ 100 ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้และทักษะตรงตามปณิธานและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

4.2 ประสิทธิภาพการผลิตบัณฑิต : ประสิทธิภาพภายนอก อยู่ในระดับมาก กล่าวคือผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจในด้านความรู้ ความสามารถและด้านเจตคติ รวมถึงจรรยาบรรณในการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา

จุดเด่นด้านประสิทธิผลของหลักสูตร ด้านประสิทธิภาพภายในและประสิทธิภาพภายนอก ในการประเมินครั้งนี้ ค่อนข้างมีความจำกัดด้วยลักษณะข้อมูล เพราะการตรวจสอบความรู้ และทักษะของบัณฑิตมิได้ใช้การวัดและประเมินผลจากการปฏิบัติงานของบัณฑิต แต่เป็นการวัดสภาพตามการรับรู้ (Perception)

จุดด้อยของหลักสูตร

1. ไม่มีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2539 ใช้มา 10 ปี ไม่มีการปรับปรุงดัชนีมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยทุก ๆ 5 ปี และไม่มีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี
2. หลักสูตรยังขาดเนื้อหาสาระหรือองค์ความรู้ที่เป็นเอกลักษณ์ของการพัฒนาสังคม
3. ปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนรู้ยังต้องปรับปรุง โดยเฉพาะจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ต่อนักศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเนื้อหาสาระและโครงสร้างของหลักสูตร

1.1 ควรปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2548

1.2 ควรเพิ่มวิชาบังคับและวิชาเลือกให้มีความหลากหลาย โดยเฉพาะวิชาเลือก ควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เลือกเรียนมากขึ้น

1.3 ควรบูรณาการรายวิชาที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกันหรือซ้ำซ้อนกันเข้าด้วยกัน แล้วเพิ่มรายวิชาใหม่ที่จำเป็นต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาสังคมและเพิ่มรายวิชาที่นักศึกษาควรเรียนรู้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร

2.1 ควรส่งเสริมและพัฒนาอาจารย์ให้ศึกษาต่อ ผลิตตำรา ทำวิจัย เพื่อเพิ่มวุฒิทางการศึกษา และคุณวุฒิทางวิชาการของอาจารย์

2.2 ควรปรับปรุงความเหมาะสมทางเทคโนโลยีการศึกษา โดยเฉพาะควรเพิ่มจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอต่อจำนวนนักศึกษาและอาจารย์

2.3 ควรจัดให้มีอุปกรณ์ในห้องเรียนที่ทันสมัย และจัดให้มีสถานที่/ห้องพักขณะรอเรียนอย่างเพียงพอ

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

3.1 การบริหารหลักสูตรควร ใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น

3.2 ควรปรับปรุงการบริหารหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานหลักสูตร

3.3 ควรปรับปรุงระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงได้มากขึ้น

3.4 ด้านการสอน ควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.5 วิธีการสอนที่ใช้ควรเน้นการสอนแบบ Research-based Learning

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิผลของหลักสูตร

ให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้และการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อมุ่งสู่มาตรฐานสากล โดยสนับสนุนให้นักศึกษาเป็นผู้สร้างผลงานวิจัย เช่น การทำภาคนิพนธ์

5. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยประเมินหลักสูตรเพื่อการประกันคุณภาพภายใน

5.1 คณะอาจารย์ร่วมกันศึกษาผลการประเมินหลักสูตร อภิปรายและสรุปลงความเห็นถึงสถานะที่แท้จริงของหลักสูตรว่ามีจุดเด่น จุดด้อย และร่วมกันกำหนดเป้าหมายการพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจของคณะและความต้องการของสังคม

5.2 ร่วมกันวางแผนและปรับปรุงหลักสูตรตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

5.3 กำหนดระบบการประกันคุณภาพของหลักสูตรให้ชัดเจน ซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วยประเด็นหลัก 4 ประเด็น คือ

5.3.1 การบริหารหลักสูตร

5.3.2 ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

5.3.3 การสนับสนุนและการให้คำแนะนำนักศึกษา

5.3.4 ความต้องการของตลาดแรงงาน สังคมและ/หรือความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต